

УДК 1:316.613-029:17

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2020.29.13>

ОСОБЛИВОСТІ ДУХОВНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ

Ореста Лопуга

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
факультет історії та філософії, кафедра культурології
вулиця Дворянська, 2, 65000, м. Одеса, Україна*

Акцентується увага на засадах формування духовно-ціннісних орієнтацій особистості, акцент спрямований на молоде покоління у контексті викликів сучасності. Молодь є основою проєктування системних змін, оскільки ціннісні основи її виховання по суті визначають реальні соціальні відносини в українському суспільстві уже в недалекому майбутньому. Для аналізу духовної культури молоді у ціннісному вимірі поєднується соціокультурний та ціннісний підходи, дається визначення, що таке соціокультурне. Наводяться декілька соціальних факторів, під впливом яких здійснюється формування молоді особистості. Одним з аспектів глобалізаційних процесів є руйнування духовно-моральних цінностей, що розглядається як закономірний процес формування постіндустріального суспільства, одним з вимірів якого є вихід за межі традиційних цінностей. Криза моральних засад виступає як прояв нездатності суспільства та людини до адекватної духовної відповіді на швидкоплинні глобально-цивілізаційні зміни постіндустріального зразка. Відповідно, замість духовного зростання постсучасна цивілізація пропонує людині економічний прагматизм, викорінювання гуманітарних витоків буття і культури, примітивізацію та уніфікацію свідомості та поведінки. Характеризуючи особливості духовно-ціннісних орієнтацій особистості звернена увага на такі риси, як жорстка соціальна детермінованість світоглядних орієнтацій, відсутність персональної автономії у вигляді підпорядкування вищих духовних цінностей утилітарним соціальним цінностям, неспроможність розмежувати соціальне та духовно-моральне, фрагментарність та ціннісна різнополярність у відображенні світу, перформансне сприйняття власного буття, матеріалістичність цілей та інтересів тощо. Доводиться, що соціокультурна заангажованість молоді людини у вигляді певної системи інтеріоризованих цінностей, яка дає їй відчуття перспективи власного розвитку у соціальному часі і просторі, є необхідною передумовою формування високої духовної культури і духовно-ціннісних орієнтацій. Україна нині перебуває у такому становищі, коли в основі розвитку суспільства відсутня система чітко сформованих і артикульованих цінностей, які могли би стати основою формування духовної культури молоді.

Ключові слова: духовність, духовна культура, особистість, молодь, цінності, ціннісні орієнтації, соціокультурне.

Духовність – найвищий стан свідомості особистості і суспільства, який орієнтує на загальнозначимі цінності. Біологічно людині дається тільки організм, в який закладено визначені функції, задатки тощо. І саме в процесі життєдіяльності людина формується як культурно-історична істота. Людське дитя, яке виросло поза людським спілкуванням, не зможе стати людиною, незважаючи на всі свої фізичні дані. Чим більше духовності в людині, тим вище вона стоїть у людському суспільстві.

«Духовна культура – надзвичайно складне явище, як складне і суспільство, що відбивається нею. В ній є різні елементи: істотні і другорядні, прогресивні і регресивні, ті, що народжуються, і ті, що вмирають; істинні і неправильні; постійні і минучі. Але серед них немає жодного елемента, який був би цілком байдужим до такого суспільства або до

якого було б байдуже це суспільство» [1, с. 295]. Отже, духовна культура – це розумова сфера людської життєдіяльності, це духовне життя людини і суспільства, вона проявляється через різні чинники, детермінанти, такі як: міфологія, освіта, наука, філософія, мова, писемність, політика, право, естетика, свідомість, мораль, релігія, мистецтво, ідеологія тощо. Всі ці детермінанти формують особистість, вони орієнтують її на добро, милосердя, на віру в ідею Бога, на ідею краси, естетичний смак, на ідею істини, визнання людини як найвищої цінності тощо [2].

У сучасних умовах духовні основи розвитку українського суспільства є опорою проектування системних змін. При цьому вирішальну роль відіграє духовна культура молоді, оскільки ціннісні основи її виховання по суті визначають реальні соціальні відносини в українському суспільстві уже в недалекому майбутньому.

Отже, принципи духовного розвитку молоді мають цілком реальний вимір у контексті суспільного розвитку, а духовна культура молоді є реальним соціальним феноменом, що як сам перебуває під впливом різних соціальних чинників, так і здійснює цей вплив на реальні соціокультурні процеси.

Роль духовної культури як соціального феномена, що визначає весь процес соціалізації молодого покоління, пояснюється її статусом як базового та системного елемента всього духовного життя. Процес змін духовної культури проявляється у трансформаціях духовного виробництва, сфер освіти, мистецтва, моралі тощо. По суті саме духовна культура в інтегрованому вигляді репрезентує динамізм розвитку духовного життя суспільства. Визначення характеристик галузей духовної культури – наукової й освітньої діяльності, естетичної та моральної культури тощо – дає можливість здійснити інтегроване дослідження духовного життя як системи.

Ще більш важливим є прямий зв'язок між духовною культурою та формами життєдіяльності молоді. Потреби, інтереси, мотиви молодого покоління є прямим наслідком сформованих під впливом соціокультурних чинників духовних цінностей. Взаємозв'язок духовної культури і способу життя молоді є і єдністю життєдіяльності й умов життя, і вирішальним чинником репрезентування духовних цінностей у сфері соціальної активності. Значення духовної культури для становлення молоді особистості настільки велике, що успішний процес соціалізації вирішальною мірою залежить від ефективності виховної дії духовно-моральних цінностей.

Духовна культура молоді у реальному соціокультурному вимірі найбільш всебічно репрезентується системою цінностей, на основі якої її представники визначають власні сенсожиттєві пріоритети та способи життєдіяльності. Цінності ми розуміємо як особистісно значимі для молодих людей духовні об'єкти, які визначають їх морально-ціннісні орієнтації. Для стабільного й успішного розвитку соціуму, навіть його безпеки і виживання необхідне збереження і постійне відновлення системи духовно-культурних цінностей, які становлять ціннісний смисл людського буття. Саме на основі цінностей відбувається процес соціалізації, тобто процес засвоєння індивідом зразків поведінки та норм, які дають йому змогу успішно адаптуватися до життя в суспільстві. Засвоєння духовних цінностей є основою первинної соціалізації, тобто перетворення індивіда на зрілу особистість.

Практично всі вітчизняні дослідники констатують, що відсутність сформованих та «артикульованих» адекватно соціокультурній ситуації духовних цінностей приводить до інтенсивного відчуження від духовної культури основних груп молоді, поширення маргінальних субкультур та бездуховності.

Як указує вітчизняний дослідник К.А. Гайдукевич, «категорія духовності нероздільна з поняттям цінності, що конкретизує соціально-історичне значення явищ культури

для суспільства і людини та становить важливий фактор соціальної регуляції поведінки особи. Культурні цінності, виявляючи позитивний або негативний зміст явищ та об'єктів дійсності, окреслюють межі добра і зла, прекрасного і потворного, ідеального і негідного та визначають відповідність вчинків людей потребам суспільства» [3, с. 6].

Духовна культура визначає ціннісні орієнтації молоді як моральні, когнітивні, естетичні засади здійснення оцінок дійсності. Для нашого дослідження найбільш прийнятним є розуміння ціннісних орієнтацій як духовної основи внутрішньої структури особистості, у межах якої відбувається визначення її світогляду та сенсожиттєвих пріоритетів, формується особистісний спосіб мислення і діяльності. У цьому сенсі формування духовної культури особистості є не що інше, як процес становлення її ціннісних орієнтацій. Ціннісні орієнтації є критерієм у визначенні ставлення людини до тих чи інших соціокультурних феноменів і основою формування переконань. Вони визначають позитивне чи негативне значення тих чи інших складників середовища буття для людини залежно не від їхніх властивостей, а від їхнього місця у системі цінностей та соціальних відносин, критеріїв оцінки, що виражені в моральних принципах.

Безумовно, слід підкреслити соціальний вимір цього феномена, оскільки він прямо пов'язаний з впливом на особистість соціуму у процесі сумісного буття і діяльності з іншими людьми. Належність особистості до молоді як соціально-вікової групи (чи її окремої підгрупи) проявляється у певних спільних ціннісних орієнтаціях, які можна розглядати як інтегральну соціально-групову характеристику.

Це дає підстави для аналізу духовної культури молоді у ціннісному вимірі поєднувати соціокультурний та ціннісний підходи. Соціокультурний підхід ми розглядаємо як розгляд досліджуваного феномена як єдності культури і соціальності, створюваних та трансформованих діяльністю людини. Соціокультурне – це єдність соціального та культурного, яка розглядається як цілісність, яка не зводиться до характеристик окремих частин. Оскільки особистість за соціокультурного підходу розглядається як пов'язана із суспільством системою відносин, що ґрунтуються на сукупності цінностей і норм, то феномен духовної культури молоді слід розглядати як ціннісно-соціокультурний, тобто єдність соціальності та культури, що ґрунтується на інтеріоризації на особистісному рівні духовних цінностей суспільства.

Цінності духовної культури виконують ключові для соціалізації людини функції узгодження діяльності особистості та українського суспільства, особливо стосовно морально-конвенційних застережень у сфері поведінки та задоволення потреб окремої людини. Отже, духовна культура зумовлює наявність чи відсутність ціннісно-орієнтованих дій молоді людини, спрямованих на особистісну самоактуалізацію у соціально-конструктивному напрямі. Її наявність є не лише корисною для суспільства, а й відкриває широкі можливості для зростання самої особистості. Ефективність саморозвитку молоді людини залежить від ступеня інтеріоризації духовних цінностей за змістом та у спосіб, які нормативно закріплені у суспільстві. Це дає молоді можливість ефективної реалізації власного потенціалу розвитку, що своєю чергою суттєво розширює межі суб'єктивної свободи та можливостей вибору форм життєдіяльності.

Соціокультурне середовище, у якому відбувається становлення молоді людини, виступає як основний детермінуючий для процесу формування цінностей молоді фактор. Перш за все це виховання, це вплив освітньо-культурний – сім'я, оточення, дитсадок, школа, державні і суспільні інститути, засоби масової інформації тощо. Ми бачимо, що сім'я, суспільство і культура впливають на молодь, «суспільство забезпечує функціонування людини як колективної істоти, а культура спонукає її до індивідуалізації, як спосіб

заволодіння трансцедентними силами космосу» [4, с. 107]. Формування особистості молоді людини здійснюється нині під впливом декількох відносно автономних соціальних факторів, найголовнішими з яких є: сім'я (родина), школа, вуз, друзі, організації чи групи за інтересами, засоби масової інформації. Всі ці фактори змінюють психологію, характер молоді людини, формують особистість, але її ціннісний світ усе ж залишається нестабільним, несформованим. Адже у неї невеликий життєвий досвід, невизначені соціальні ролі, вона не впевнена в своєму соціальному статусі.

За сучасних умов основною детермінантою формування духовної культури молоді є занурення молодого покоління інформаційного суспільства у віртуальний медійно-інформаційний простір. Нині відсутні будь-які обмеження доступу до інформації, що у культурному сенсі означає і відсутність якихось кордонів між різноманітними культурами і субкультурами, духовними цінностями, способами життя тощо. Потік різноманітної культурно-ціннісної інформації у електронному медійно-соціальному просторі – це основний фактор формування духовної культури молоді. «Сучасні електронні технології сприяють радикальному індивідуалізму, змінюючи систему цінностей, які своєю чергою змінюють природу суспільства з урахуванням процесу зміни поколінь» [5, с. 162].

Глобальні зміни торкаються всіх галузей життя – від повсюдного поширення інформаційних технологій і генної інженерії до трансформації духовної культури й морально-етичних принципів. Глобалізація являє собою всесвітню інтеграцію й уніфікацію у всіх сферах буття людини та соціуму. Одним з аспектів глобалізаційних процесів є руйнування духовно-моральних цінностей, що розглядається як закономірний процес формування постіндустріального суспільства, одним з вимірів якого є вихід за межі традиційних цінностей. У реальності цей процес постає як перевищення швидкості зміни навколишнього світу можливостей трансформаційно-адаптаційних змін свідомості та духовного світу загалом людей. Криза моральних засад виступає як прояв нездатності суспільства та людини до адекватної духовної відповіді на швидкоплинні глобально-цивілізаційні зміни постіндустріального зразка. Відповідно, замість духовного зростання постсучасна цивілізація пропонує молодому поколінню економічний прагматизм, викорінювання гуманітарних витоків буття і культури, примітивізацію та уніфікацію свідомості та поведінки.

У результаті прояву глобальних проблем відбуваються процеси руйнування естетичних, моральних, етичних ідеалів, а устояні цінності витісняються новими, які продукуються та транслиуються масовою культурою. Як вказують дослідники, «в духовному і культурному середовищі масове поширення отримують псевдокультурні і псевдоморальні цінності – «масова культура» в її агресивному, людиноруйнівному вияві» [6, с. 13].

Традиційні духовні цінності стандартизуються, спрощуються й усереднюються, формування молоді особистості на основі їх засвоєння приводить до різкого зниження загального рівня духовної культури молоді. Це особливо ставить проблему «спадкоємного відношення до минулих цінностей» [7, с. 182].

Матеріалістична спрямованість інтенцій ціннісного розвитку особистості формує і відповідний тип духовної культури, у якій превалує цінність матеріального споживання та життєвого успіху, необхідного для отримання ресурсів для цього споживання. Високі духовні цінності при цьому залишаються незадіяними, що і є основною соціокультурною детермінантою бездуховності молоді XXI століття.

Поширення серед молоді девіантної поведінки є саме показником економічної кризи. Але не потрібно звинувачувати тільки економічну кризу, бо покращення матеріального стану як у суспільстві, так і в сім'ї автоматично не підвищить морально-духовний стан людини. Подолати бездуховність не можна тільки матеріальним забезпеченням, для

цього потрібно багато факторів, і одним із головних є виховання особистості на духовно-моральних засадах, за яких людина здатна вийти за межі вітальних проблем, усвідомити сенс свого існування, тобто самореалізуватися, щоб вибудувати свою дорогу та стратегію екзистенційного проєкту. Адже тільки за таких умов можливий перехід до інноваційної людини, яка здатна усвідомити життя заради загальнолюдських цінностей.

Наявні дослідження фіксують відірваність шкал цінностей та оцінок соціально-психологічного поля молоді особистості від процесів соціальної взаємодії, результатом чого у формуванні власних уявлень про навколишній світ у неї виникають розбіжності у їх тлумаченні. Внаслідок цього у молоді виникають значні складнощі у встановленні когерентності між власним духовним світом та соціокультурним оточенням, а це є основою виникнення дискомфорту особистості з домінуванням амбівалентності. Невпевненість у власних можливостях щодо орієнтації у навколишньому світі сприяє деструктивним формам самоствердження у вигляді самоізоляції чи схильності до маніпулювання. У результаті цього найбільш вірогідним напрямом духовного розвитку особистості є формування соціально інертного індивіда, схильного не до конструктивної комунікації, а до конфліктності чи до конформізму й соціальної апатії.

Характеризуючи особливості духовно-ціннісних орієнтацій молоді України слід звернути увагу на такі риси, як жорстка соціальна детермінованість світоглядних орієнтацій, відсутність персональної автономії у вигляді підпорядкуванні вищих духовних цінностей утилітарним соціальним цінностям, неспроможність розмежувати соціальне та духовно-моральне, відсутність інтегруючого в духовний світ особистості ціннісного орієнтиру, фрагментарність та ціннісна різнополярність у відображенні світу, перфомансансне сприйняття власного буття, матеріалістичність цілей та інтересів тощо.

Дослідження вітчизняних фахівців показують, що серед найбільш важливих загальнолюдських цінностей українська молодь визначила такі як любов, доброта, взаємодопомога, гуманізм, дружба, сім'я, життя, здоров'я, мораль, відданість, відвертість, мудрість, взаєморозуміння, авторитет у суспільстві, чесність, порядність. Серед національних цінностей домінують такі пріоритети, як культура, мова, традиції, пам'ятки української культури, релігія, справедливість, свобода, територія, історія, діловитість. Однак при цьому дослідники відзначають, що емпіричне дослідження духовних цінностей української молоді є досить складним, оскільки навіть її освічені представники (студенти) ставлять на один рівень і цінності, і почуття, і риси характеру особистості. Також неодноразово відзначається, що представники молодого покоління не в змозі визначити для себе пріоритетні цінності як зразки духовного розвитку [8, с. 13, 14].

Аналіз ціннісного світу молоді свідчить, що сучасне молоде покоління віддає перевагу саме цінностям мікрорівня перед сферами суспільного, національного. У суспільному житті ж виявляється тенденція прагнення успіху, здобуття авторитету, позицій лідерства, значною мірою егоцентричні орієнтації. Прагматичні орієнтації у свідомості української молоді більшою мірою пов'язані з можливостями досягти успіху, зробити кар'єру, отримати гарну освіту [9, с. 47].

Аналіз дає змогу зробити такі висновки: найбільш цінним для молоді є здоров'я, сім'я, робота, кар'єра, матеріальне благополуччя (гроші, житлові умови тощо), друзі. У систему цінностей увійшли друзі, які відіграють важливу роль у житті молоді людини. Як ми бачимо, в ієрархії цінностей присутні особистісні інтереси, біологічні і матеріальні потреби, молодь хвилює приватне життя, матеріальна забезпеченість. Задоволення своїх інтересів привело до процесів індивідуалізації, а також до свободи молоді, турботи виключно за своє власне, а не суспільне життя. Поняття свободи не отожднюється із все-

дозволеністю, а зі свободою думки, поглядів, вибору, це свобода, яка дає можливість реалізувати себе, повністю проявити себе і самоудосконалюватись. Але деякі молоді люди не вміють користуватись цією свободою і повертають її в погане русло. Звідси і падіння духовності.

Загалом узагальнення наявних даних про ціннісні орієнтири української молоді дає підстави зробити такі висновки. Молоді люди, які проживають на території України, по-перше, все більше усвідомлюють себе громадянами демократичної держави, знають свої права, можуть відстояти свою точку зору. По-друге, вибір, який стоїть завжди перед молоддю, і що вона вибере, буде відігравати важливу роль у подальшій долі людини та країни. По-третє, індивідуальне начало все ж домінує і дає можливість зрозуміти, що молода людина здатна самостійно приймати рішення і розраховувати сама на себе, а плюралізм думок і бачень дають можливість вибрати свій особистий стиль життя, який притаманний способу мислення індивіда. По-четверте, прагматизм та домінування особистого над колективним викликані постмодерністичною парадигмою, яка постала, де на першому плані – боротьба за виживання. По-п'яте, сфера дозвілля є важливою фазою розвитку і формування молоді, де основним є спілкування, розваги, самоосвіта, і якій потрібно з боку держави надати важливого значення. По-шосте, науково-технічний прогрес привів до прискорення розумового розвитку та мобільності молодих людей, раніше формується логічна пам'ять, молодь легко користується поняттями, категоріями, доступністю будь-якої інформації. По-сьоме, молоді люди розрізняються не тільки за віковою категорією, але й за особливою субкультурою, соціальним статусом, мовою, модою, стилем життя, манерою поведінки тощо. Характерним для них є відсторонення від старшого покоління, від його цінностей і норм.

Сформовані в українській молоді ціннісні нормативні моделі поведінки дуже часто є джерелом хибних уявлень та стереотипів, які зокрема, є перешкодою соціокультурним інноваціям, що сприймаються як руйнування особистого світу. За таких умов цілком зрозумілі й об'єктивно зумовлені розбіжності між особистісними цінностями та реаліями соціокультурного середовища не стають джерелом розвитку, самоактуалізації, а зумовлюють постійний внутрішньоособистісний конфлікт між суб'єктивним та об'єктивним світами. Потрібно підкреслити, що це є саме соціокультурно-світоглядна, а не психологічна проблема, оскільки всі дослідження показують, що оптимальне включення індивіда у систему міжособистісної комунікації забезпечує необхідний рівень соціальної мобільності для формування мотивів духовно-ціннісного розвитку та оснований на ньому соціальної активності. Отже, потрібно зробити висновок, що соціокультурна заангажованість молодої людини у вигляді певної системи інтеріоризованих цінностей, яка дає їй відчуття перспективи власного розвитку у соціальному часі і просторі, є необхідною передумовою формування високої духовної культури і духовно-ціннісних орієнтацій.

Таким чином, можна констатувати проблему кризи духовно-моральних цінностей в українському суспільстві. Ця проблема, характерна для цивілізації XXI століття загалом, у нас була доповнена процесом ціннісної дезорієнтації, який супроводжував модернізаційні реформи. По суті, Україна нині перебуває у такому становищі, коли в основі розвитку суспільства відсутня система чітко сформованих і артикульованих цінностей, які могли би стати основою формування духовної культури молоді.

Саме XXI століття викликало нові цінності, нове бачення на людину, пріоритет свободи особистості, а не соціальної рівності, заміну колективного «ми» на особисте «я», де людська особистість на першому плані.

Отже, ми бачимо, що створюється нова система цінностей, яка постає від модернізації, автоматизації та глобалізації життя і є моделюючою стосовно всього суспільства, і ці нові цінності, які несуть із собою руйнування стереотипів минулого, авторитарної системи, повинні сприйматися разом з усталеними цінностями, що саме і зумовить становлення соціалізації особистості. Молодь не тільки не хоче, але і не може жити цінностями минулого, на її інтелектуальному, виховному, психологічному рівні вони не сприймаються, вони їм чужі і не зрозумілі, пройшла переоцінка цінностей в зв'язку з новою постмодерністичною парадигмою, радянські цінності, за якими жили і можливо ще і живе значна частина старшого покоління, які згідно з К.Р. Поппером, жили в закритому суспільстві, були орієнтовані на авторитарно встановлені зразки, змінилися у бік капіталістичних цінностей, а отже, постала нова людина, а разом із нею нова молодь, яка прагне свободи вибору, думки, бачення, відкритого діалогу, самореалізації, має свою точку зору на все, може за себе постояти і не примириться з формулою «так треба», як усі, на її місце постала формула «так хочу», як Я.

Дуже важливо, щоб молодь не цуралась своєї історії, мови, культури, щоб ставши на самостійний життєвий шлях, вона визначилась зі своєю національною ідеєю, щоб ця ідея була в неї в душі. Адже якщо людина усвідомить хто вона, яка її культура, душа, усвідомить свої національні корені, звичаї, традиції, то це насамперед буде найпершим кроком до самоусвідомлення. Ця духовна грань повинна запалати в неї з перших років становлення на межу, яку ми характеризуємо молодістю. Саме від молоді залежить наше майбутнє, майбутнє України, бо тільки їй, молодій українській людині можливо все змінити.

Список використаної літератури

1. Духовна культура і релігія. Київ : Наукова думка, 1972. 376 с.
2. Green G. Now What? Spiritual Discernment for Cultural Encounters. Carpenters : Son Pub., 2013. 214 p.
3. Гайдукевич К.А. Морально-естетичні цінності в духовній культурі сучасної української молоді сім'ї : автореф. дис... канд. культурології : 26.00.01. Київ. нац. ун-т культури і мистец. Київ, 2011. 19 с.
4. Ларцев В.С. Социальные и культурные детерминанты формирования личности : монография. Киев : Принт-Экспресс, 2002. 430 с.
5. Косинцева Т.Д. Культурные традиции и новации в социальном становлении студенческой молодежи. *Путь науки*. 2015. № 1 (11). С. 161–164.
6. Чопей В.С. Соціологічний портрет сучасного студента: основні тенденції розвитку : автореф. дис. ... канд. соціол. наук : 22.00.04. Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2010. 17 с.
7. Капицына Ю.В. Формирование духовно-нравственных ориентиров у молодежи в условиях глобализирующегося мира. *Russian Agricultural Science Review*. 2015. Т. 5. № 5–2. С. 181–185.
8. Долженко В.О. Виховання духовних цінностей у студентської молоді в полікультурному просторі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. Луганськ, 2006. 20 с.
9. Балакірева О. Ціннісні орієнтації молодого покоління / О. Балакірева, Н. Дудар. Молодь України у дзеркалі соціології. Київ : УІСД, 2001. 210 с.

FEATURES OF SPIRITUAL VALUE-ORIENTATION OF PERSONALITY**Oresta Lopuha***Odesa I. I. Mechnikov National University,
Faculty of History and Philosophy, Department of Cultural Studies
Dvoryanskaya str., 2, 65082, Odesa, Ukraine*

The emphasis is on the principles of forming the spiritual and valuable orientation of the individual, taking into account the young generation in the context of contemporary challenges. Youth is the basis for designing systemic changes, and the basis of the values of her upbringing will essentially determine the real social relations in Ukrainian society in the near future. For the analysis of the spiritual culture of youth in the dimension of values, socio-cultural and valuable approaches are combined and what is sociocultural is defined. There are several social factors that influence a young personality. One of the aspects of globalization processes is the destruction of spiritual and moral values, which is perceived as a natural process of formation of a post-industrial society, the dimension of which goes beyond traditional values. The crisis of moral principles acts as a manifestation of the inability of society and man to respond appropriately to rapid global and civilization changes in the post-industrial model. Therefore, instead of spiritual growth, postmodern civilization offers man economic pragmatism, elimination of the humane beginnings of life and culture, primitivization and unification of consciousness and behavior. Characterizing the features of spiritual orientation and a valuable individual, attention is paid to such features as: rigid social determinism of worldviews, lack of personal autonomy in the form of subordinating higher spiritual values to utilitarian social values, the inability to distinguish between social and spiritual and moral fragmentary diversity of one's own existence, materialism of goals and interests, etc. It has been proved that the socio-cultural involvement of young people in the form of a system of internalized values, giving a sense of prospects for their own development in social space and time, is a necessary condition for forming a high spiritual culture and spiritual values. Today, Ukraine is in a situation where the development of society is not based on a system of clearly shaped and articulated values that can become the basis for shaping the spiritual culture of youth.

Key words: spirituality, spiritual culture, personality, youth, values, orientation of values, sociocultural.